

جلد اول

پرستش ان ماندگار

www.ketab.ir

سرشناسه	جعفریان، سید مهدی،
عنوان و نام پدیدآور	پرسیمان ماندگار: هفتصد و پنجاه پرسش و پاسخ از امام علی (ع) برگرفته از نهج البلاغه / مولفین: سید مهدی جعفریان، ابوذر قبادی، تهران: سید مهدی جعفریان، ۱۳۹۵.
مشخصات نشر	چ.
مشخصات ظاهری	دوره ۹-۴۷۵۱-۶۰۰۰۴-۹۷۸-۶۰۰۰۴-۴۷۴۹-۶۰۰۰۴-۹۷۸-۶۰۰۰۴-۴۷۵۰-۲، ج ۲، ۹۷۸-۶۰۰۰۴-۴۷۵۰-۲
شابک	فهیما
وضعیت فهرست نویسی	هفتصد و پنجاه پرسش و پاسخ از امام علی (ع) برگرفته از نهج البلاغه.
عنوان دیگر	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - پرسش‌ها و پاسخ‌ها
موضوع	قبادی، ابوذر، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه
شناسه افزوده	۱۳۹۵
رده بندی کنگره	۹۵۱۵/۲۹۷
رده بندی دیویی	۴۲۱۵۲۴۰
شماره کتایشناسی ملی	

پرسیمان ماندگار ۱

هفتصد و پنجاه پرسش و پاسخ از امام علی (ع) برگرفته از نهج البلاغه

ناشر: ناشر مودت

سال چاپ: تابستان ۱۳۹۵

مولفین: سید مهدی جعفریان (استاد دانشگاه)

دکتر ابوذر قبادی (استاد دانشگاه و عضو هیأت علمی)

ویراستار: میثم پارسا

صفحه آرای: جعفر خدایی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۷۴۹-۶۰۰-۰۴-۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۷۵۰-۲

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۷۵۱-۶۰۰-۰۴-۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۷۴۹-۶۰۰-۰۴-۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۷۵۰-۲

jafarian.pim@gmail.com

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست

توحید و خداشناسی ۱۷

عبادت و پرستش خداوند ۵۹

شگفتی های آفرینش ۶۹

قرآن ۷۷

آلهی، معرفت، ارزش های انسانی ۸۹

پیام، پیامبر اسلام (ص)، امامان ۱۱۱

نبی (ع) درباره خویش ۱۴۷

کثمت، علم و عالم ۱۶۹

تقوا، و پشت دری ۱۸۳

۲۰۱

فضایل اخلاقی، خوش رفتاری ۲۴۱

ویژگی های حاکمان و رهبران ۲۶۹

جنگ و جهاد ۲۰۷

زهد و پارسایی ۳۰۵

نماز و نیایش ۳۲۱

حقوق متقابل حکومت و جامعه ۳۲۵

رعایت حقوق دیگران ۳۳۳

مصائب و سختی ها ۳۳۹

پند و عبرت ۳۴۳

بهشت و دوزخ ۳۴۹

امتحان و آزمایش ۳۵۹

دعوت به خیر ۳۶۵

فرشتگان الهی ۳۶۹

مرگ و جهان آخرت ۳۷۵

سراغلا

آنچه سبب نگرش این اثر نفیس گردید، از یک سو وزن و ثقیل بودن محتوا و مطالب نهج البلاغه است که بهم آن برای همگان میسر و مقدر نبوده، و از سوی دیگر غربت و عدم بکارگیری دستورات و فرمانهای آن حضرت در امور عملی و زندگی بشری و بخصوص پیروان خاص او، یعنی شیعیان آن حضرت است. بنابراین، مولفین در حد توشه و توان خود سعی کردند تا جهت تسهیل در تفهیم مطالب مندرج در کلمات قصار و خطبه‌های گهربار این کتاب اعجاب‌انگیز به شیوه‌ای ابتکالی و در قالب پرسمان، آن هم بر اساس نص و متن خود نهج البلاغه تهیه و تدوین کنند. چرا که در نزد خردمندان همیشه پرسش نقطه‌ی آغازین علم است و در واقع چراغ دانش و دانی با جرقه و بارقه‌ی پرسش آغاز و سپس با پرسش و پژوهش بارور می‌گردد. از آنجایی که این پنج بخش، ارزشمند تنها کتاب بشری است که چگونه زیستن و حتی چگونه مردن را به ما می‌آورد، این ضروری است قبل از هر چیزی اشاره‌ای به ابهامات و راز و رموز زندگی در دنیای کنونی گردد و سپس به نقش و جایگاه علی (ع) و فرمان‌های الهی او در کشف اسرار هستی و راز و رموز زندگی شود.

زندگی در دنیای کوتاه و زودگذر به‌سان معمایی پیچیده و ناشناخته است تاکنون کسی نتوانسته به درستی از این طوئل زمان، با تمام ابهام و سردرگمی‌هایش راز حقایق نماید و پی به رموز و اسرار آن برده و زوایای مبهم و تاریک آن را شناسایی کند. دنیا به نحو اعجاب‌آوری با حوادثی پیاپی و غیرقابل پیش‌بینی عجین شده است، چنان‌اسبی چموش و وحشی که سوار خود را هر چند مدعی، بر زمین می‌کوبد و هیچ راکبی، ولو داعیه‌دار دانایی و تیزهوشی، نه‌تنها نتوانسته از دلایل و رموز نهفته‌ی آن سردر آورد، که هر چه مدعی‌تر بوده سخت‌تر باخته و زمین خورده است. انسان‌های شکست‌خورده و سقوط‌کرده در دردی زندگی هنگامی از باورهای ساده و سطحی خود آگاه می‌شوند و به تجدیدنظر در برداشت‌های خود می‌پردازند که دیگر دیر شده و زمان پیاده شدن از قطار زندگی رسیده

است و این تجدیدنظر در لحظات واپسین زندگی دیگر به هیچ کاری نمی آید و تاوان این تأخیر، در واقع همین زندگی سوخته و بیهوده و عمری آب در هاون کوبیدن است. در میان اثبوه راهیان این راه دراز تعداد معدودی از رموز و پیچیدگی های آن آگاهی نسبی پیدا کردند و مصداق این شعر خیام شدند:

آنان که محیط فضل و آداب شدند در جمع کمال شمع اصحاب شدند
ره زین شب تاریک نبردند برون گفتند فسانه ای و در خواب شدند

اما تنها کسی که کلید طلایی ورود به این طونل تاریک و مرموز، یعنی دنیا، را در اختیار داشت و این اسب چموش را خوب شناخته و راه سواری گرفتن تا رسیدن به مقصد، یعنی سیات جاودان آخرت، را می دانست، علی (ع) بود. گویا خالق هستی، پیش از پا گذاشتن علی (ع) در این جهان تمام اسرار هستی و راز و رموز زندگی در این دنیا و عبور از آن را به او آموخته بود. چیزی که این باور را درباره ی علی (ع) تقویت می کند، زندگی سراسر افتخار علی (ع) است. زندگی ای سرشار از موفقیت ها و شکست ها که علی رغم ظاهر پرفراز و نشیب و متلاطم، هرگز از خط مستقیم عدالت و توسل به حبل الله متین، خارج نشد. رفتار علی (ع) در زندگی تنگ و محدود، به حرکات شگفت انگیز تردستی می ماند که چیزی از آن نمی فهمیم، اما در واقع او نه تنها همان قانون علت و معلول استفاده می کند و این ذهن کوچک و محدود ماست که در آن حرکت رفتار علی (ع) عاجز است. در کار تردست هیچ امر شگفت آور و خارق العاده ای وجود ندارد و در واقع جهل و عجز ما از دیدن واقعیت، حرکات او را در نظرمان اعجاب آور و حیرت انگیز می نماید چنان که گویی عینکی با شیشه ی سبز به چشم زده باشیم و حیرت زده گمان کنیم همه را سبز می بینیم.

به علی (ع) شناختیم ما به خدا قسم خدا را و نشناختیم خدا و وحی را، که معاد، پیامبر و نیز دنیا را و راه سوار شدن بر موج و شنا در اقیانوس زندگی تا رسیدن به ساحل نجات را. کتاب حاضر با طرحی بدیع و ابتکاری، برای جلب نظر دانشمندان اذهنان، در قالب پرسش و پاسخ تدوین شده است. مولفان بدین ترتیب تلاش کرده اند تا پاسخ بسیاری از پرسش های مهم آدمیان در مورد مسائلی همچون خدا، زندگی، دنیا و آخرت را از دل سخنان گهربار و راهگشای علی (ع) بیرون کشند و به مخاطبان علاقه مند عرضه نمایند. امید آن که تشنگان حقیقت، به ویژه نسل نو، جوانان و دانشجویان عزیز به وسیله ی این کتاب، به قدر استطاعت و ظرفیت خود از گنجینه ی ارزشمند نهج البلاغه توشه ای برگیرند و راه بهتر زیستن را بیابند و بیامیند.

ابوذر قبادی، سید علیرضا جعفریان

دیباچه

اصولاً سرباز تمدن ساز جهت ترقی امور علمی و فرهنگی خود سعی می کند تا شاخص ها و زیبایی های تاریخ خود را برای نسل های آینده اش به عنوان اصول و اساس امور زندگی ترسیم، و هرگز تحول را ترقی را منوط به ملاحظه ی آن اصول نماید.

حال به راستی چه شایسته ی و چه زیبایی همانند زندگی سراسر افتخار امام علی (ع) و سخنان اعجاب آور و گهربار او، بعد از نبی اکرم (ص) در تمدن اسلامی با عنوان اساس و رکن رکین موثر بوده، که وجودش در تاریخ یک رویش باشکوه است که بر شاخصارش شکوفه های خرد و اندیشه شکفته و بارور گردیده است. این موضوع چنان مبنایی و بنیادین است که خداوند عزیز و حکیم در قضیه ی خیر و آیه ی مربوط به آن عدم اعلام ولایت علی (ع) را با منتفی شدن و بی فایده بودن نبوت حضرت امیر می مرتبت اعلام می کند؛ و خود نبی اکرم (ص) نیز در پیروی از آیه ی مزبور و دیگر آیات نازل شده در شأن علی (ع) احادیث و روایاتی فرمودند که برای نمونه می توان به این موارد اشاره کرد: تمثیل علی به هارون، نسبت به حضرت موسی کلیم الله و یا در قضیه ی خندق که از هر یک ضربی علی (ع) معادل عبادت جن و انس اعلام و در حدیث دیگری آن حضرت را در ب و در به علوم و حکمت های الهی نبوی اعلام می فرمایند.

بنابراین، چون علی (ع) خیر مطلق و نماد عشق الهی است اگر همه ی انسان ها به او عشق و محبت می ورزیدند، طبق حدیث نبوی، خداوند جهنم را خلق نمی کرد؛ پس این شاهکار آفرینش هستی در حقیقت بازتابی از اهداف و سنت های پیامبران و آرمان های آنان است که در واقع به چیزی جز غایت و سعادت دنیوی و اخروی بشریت و چیرگی او بر جهل و جمود و لشکر ظلم نخواهد بود. لذا علی (ع) عشقی است که ارادت به او موجب گرمای زندگی ما و مایه ی حیات فرهنگی و استمرار ترقی و تمدن اسلامی خواهد بود که هر چه بیشتر در مورد او همت گماریم و در تقرب به آن و ترویجش بکوشیم و فرمان های الهی

او را از دهلیزهای تار تاریخ بیرون کشیم و به آن عمل کنیم به سعادت و هدایت نزدیک خواهیم شد. چنان که حافظ شیرین سخن می فرماید:

طفیل هستی عشق اند آدمی و پری
ارادت بی نما تا سعادت بیبری

و یا در بیتی دیگر می فرماید:

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد

و نیز استاد شعر شهریار می فرماید:

علی ای همای رحمت تو چه آیتی خدا را
که ز ماسوا فکندی همه سایه های همارا

البته چون وجود مبارک حضرت امیر (ع) دارای ابعاد مختلف و جنبه های متفاوت است و شاید مهمترین جنبه شخصیتی آن حضرت علم او و بارزترین نماد علمی اش کتاب اسرار آمیز نهج البلاغه باشد که این اثر نفیس و فاخر آنقدر با عظمت است که امام خمینی (ره) در صیقلات سیاسی الهی خود فرمودند:

«مما فخر به کتب و کتب نهج البلاغه که بعد از قرآن بزرگترین دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب راهنمای بخش بشریت است و دستورات معنوی و حکومتی آن بالاترین راه نجات است برای انسان و ماست.»

کتاب نفیس و گرانبایه نهج البلاغه، چنان کلام الهی و ندای عدالت انسانی از زبان انسانی الهی، سخنان فروتر از کلام مسلمان و فراتر از کلام انسان است. این گنجینه ارزشمند از فرط اهمیت و غنای آن، بار بار قرآن نامیده شده است.

ادیب و اندیشمند برجسته، سید رضی (اعلی الله تاهه) از سال ۴۰۰ هجری با فکری متعالی و بالنده و اهدافی نورانی، به جمع آوری و تحریر آثار علمی امیر مومنان علی (ع) همت گماشت و این اثر جاودان را که عطر روح بخش آن، جان جهانیان را سرشار از مسرت و شادابی نمود، گردآوری کرد و به رشتان تحویل داد. اقیانوس ژرف و بیکران و مبسوط نهج البلاغه، همچون قرآن، در هر برهه و دوران، پویا و زنده و جاودان است. این اثر، علاوه بر اعجاب بلاغت و غرایب فصاحت و لطافت اسرار دین و دنیوی، متضمن اشاراتی دقیق در مباحث کلامی از جمله توحید، عدل، نبوت، امامت و حوادث عصر آن حضرت و برخی رویدادهای مهم تاریخ اسلام است که مورد تفسیر و ترجمه و تقریر محققان قرار گرفته است. علوم علوی نهج البلاغه، این گرانبهاترین میراث فرهنگی اسلام که از جامعیت و افق رفیع و گسترده برخوردار است، دستور العملی برای مبارزه و زراندوزی و رساله ای است برای مقابله با جهل و جمود فکری و نیز مشعلی فروزان فراروی افق ارزش های آرمانی و تنها راه روشن بلاغت، بل هدایت. علی (ع) اگر زهد و ترک دنیا را اکبداً گوشزد می کند، اما هرگز نجات و فلاح را در خلوت و انزوا نمی داند تا مبادا طاغیان

و ستمگران فرصت یافته و با ضدیت با حکم الهی و عدالت انسانی، دنیا را از ستم و بیداد پر کنند. افسزون بر این، آدمی تا در عرصه‌ی تلاش و مجاهدت و اقدام عملی و اجرایی قدم ننهد و تجربه نکند، قدرت پرهیز و پارسایی او در معرض آزمایش قرار نمی‌گیرد و سرانجام، ارزش و بهای او در ابهام می‌ماند.

آدمیان در عزلت‌خزیده، به طور طبیعی از تجاوز به حق و خلق مصونند. اما آنگاه که در بوت‌های آزمایش قدرت قرار گیرند و فرصت پرداختن به امور دنیوی بیابند، می‌توان قدرت پرهیز و مراقب باور و ایمان آن‌ها را سنجید.

باری کتاب تاریخی و انسان‌ساز نهج‌البلاغه، علاوه بر این که کتابی است نظری، محصول تجربه‌ی زیستن نیز هست. از این رو، به انسان امروزی آموزش زندگی می‌دهد و تأثیر شگرفی در زندگی ر بندهای فکری و عقلی، تا پایان عمر گذاشته و او را به زندگی عمیق و تغییر و تحول اد است دعوت می‌نماید.

آن امام همام در نهج‌البلاغه رها به تفکسر در زندگی و همچنین بی تفاوت نبودن در تحولات و رویدادهای فردی و اجتماعی توصیه کرده و اهمیت آن را گوشزد می‌کند.

در دیدگاه علی (ع) همه چیز بر این چهار موقت و ناپایدار و در حال تغییر و دگرگونی است. آن حضرت دنیا را فرع بر آخرت می‌داند. به اصالت بخشیدن به آخرت و معنویت توجه دارد. علی (ع) ما را به بیرون بردن از دنیا، قبل از جسم و کوچ کردن از این جهان توصیه فرموده و در این رابطه به جد هشتمین حدیث را داده است.

از شگفتی‌های سخن آن بزرگوار این که هر کس در این عالم کند، تردید نخواهد کرد که گوینده‌ی آن جز در وادی زهد و عزلت و پارسایی خدمت‌نهادن به اشتغالی جز عبادت نداشته است. هیچ‌گاه نمی‌توان باور کرد این سخن کسی است که به محنت‌های سید رضی هنگام جنگ در دریای دشمن فرو می‌رود و پهلوانان نامور نیرومندی را از زمین می‌افکند. با این حال او انسانی صالح و پاک، زاهدی عابد، حاکمی عادل و سخنوری بلند و نظیر و سرانجام جامع میان اضداد است.

سخنان شگفت‌انگیز امام علی (ع) هم مورد نیاز دانشمندان و هم دانشجویان متعلم است. ضرورت طرح مفاهیم وزین و ارزشمند نهج‌البلاغه و سهولت استفاده از آن در قالب پرسش و پاسخ، ما را بر آن داشت تا کتاب حاضر را برای بهره‌مندی همگان، به‌ویژه مجامع فرهنگی و دانشگاهی و گنجاندن آن در ردیف دروس متون اسلامی تهیه و تدوین نماییم.

اما طریقه‌ی پرسش و پاسخ از متن اصلی نهج‌البلاغه، در راستای کلام نورانی امیر مومنان علی (ع) انتخاب شد. آن‌جا که در خطبه‌ی ۱۹۸ خطاب به مردم فرمودند: «از

من بیرسید پیش از آن که مرا از دست بدهید زیرا من به راههای آسمان داناتر از راههای زمین».

کتاب حاضر حاوی هفتصد و پنجاه پرسش و پاسخ به همراه متن عربی و منابع است که در ۲۳ فصل تدوین شده است. به امید آن که خوانندگان ارجمند و مشتاق کلام گهربار امیر بیان، با پیشنهادهای خود، به خصوص در تهیه و تدوین مجلدات بعدی این اثر ما را یاری نمایند.

سید مهدی جعفریان، ابوذر قبادی